

TÜRKİYE'DE SEKİZ YILLIK İLKÖĞRETİMİN UYGULANABİLİRLİĞİ VE FİNANSMAN MODELİ

Doç. Dr. İsmail BİRCAN (*)

Giriş

2000'li yılların eşiğinde dünya hızlı bir değişme ve gelişme sürecine girmiştir. Hızla değişen çağdaş toplumlarda, eğitim sistemi bu değişim ve gelişmelere uyum sağlamak zorundadır. Diğer yandan insanların bir çoğu, bilim, teknoloji ve sanattaki bu değişme ve gelişmeleri yakından izleme ve uyum sağlamada, yeni teknolojileri kullanmada güçlük çekmektedirler. Bu güçlük insanları, bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan korkuya endişeye, çeşitli saplantılara sevk edebilmekte dolayısıyla başarısızlığa neden olabilmektedir.

Dünya'da meydana gelen bilim ve teknolojiye yeni yenilikler ve gelişmeleri izlenmek, ekonomik yapıda ortaya çıkan küreselleşmeye uyum sağlamak ve dünya tek pazarında yer edinebilmek için üretim sisteminin 2000'li yıllarda daha verimli olması gerekmektedir. Bu politikaların uygulanması ise bireylerin; çağdaş, laik, katılımcı, hür ve bilimsel düşünceye sahip, kişilikli, sorumluluk sahibi ve bilinçli olarak yetişmelerini sağlayacak eğitim sistemi ile gerçekleştirilecektir. Zira demokratik hayatın gereklerinden olan sosyal anlaşma, uzlaşma, dayanışma, paylaşma, birlik ve beraberlik içinde yaşama ve hoşgörü ortamı yaratan kültürel değerleri yeni nesillere aktaran kişisel ve toplumsal gelişmenin vazgeçilmez unsuru yine eğitimidir. Bu süreç ise ülkelerin daha ileri eğitim ve öğretim düzeylerini ve türlerini, sistemli bir biçimde oluşturacakları yaşam boyu sürecek bir öğrenmenin ve insan gelişiminin temelini oluşturan ilköğretimden başlamaktadır.

Bütün çocukların beceri ve yeteneklerini en üst düzeye çıkarmalarına ve fırsat verecek ve bunu teşvik edecek eğitim olanakları ve ortamlarını ve onların bunlardan yararlanabilmelerinin koşullarını hazırlamak, modern devletlerin temel ve öncelikli görevleri arasındadır. Bu bakımdan dünya ülkeleri arasında sürdürülen ekonomik,

(*) Devlet Planlama Teşkilatı

kültürel, bilimsel ve teknolojik yarışta geri kalmamak için alternatif sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına mutlaka başlamanın gereği ortaya çıkmaktadır.

Zira, işlevsel çağdaş gelişmelerle uyumlu, eşitlikçi, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarla dengeli, ekonomik kalkınma sürecine duyarlı bilgi, beceri ve tavırlarla kazandırma ile desteklenmiş, ilköğretim programları aynı zamanda daha ileri eğitim kademelerine kaynaklık edecektir. Sekiz yıllık ilköğretim ayrıca, Türk eğitim sisteminin 2000'li yıllara hazırlanan Türkiye boyutu itibarıyla, kendisini bu gelişme ve değişimlere göre yeniden düzenlenmesinin de başlangıcını oluşturacaktır.

2. İNSANGÜCÜ NİTELİKLERİ AÇISINDAN SEKİZ YILLIK İLKÖĞRETİM ZORUNLULUĞU

Türkiye, zorunlu temel eğitim süresinin en kısa olduğu ülkelerden birisidir. Nitekim 1991 yılı itibarıyla dünyada zorunlu öğretim süresi 5 yıl olan ülke sayısı 12'dir. Aralarında Benin, Bangladeş, Burma, Hindistan, İran, Kolombiya, Macao, Nepal, Senegal ve Vietnam'ın bulunduğu bu ülkeler gelişme yolundaki üçüncü dünya ülkeleridir. Oysa Türkiye yıllık 14.5 milyar dolar ihracatı olan, ihracatının yüzde 82'sini sanayi ürünleri oluşturan bir ülke olarak sözü edilen ülkelere en yaygın gelişmekte olan ülkeler grubuna dahil etmektedirler.

Gelecek yüzyıl üretimde verimliliğin ön plana çıktığı, ülkelerin teknolojiye uyum sağlamak zorunda oldukları yüzyıl olacaktır. Katılma uzlaşmacı, rekabete açık bireylerin globalleşme süreci içinde dünya ile bütünleşme ve evrensel kültür değerlerinin ortaya koyduğu yapıya uyum sağlayacak bireylerin yetiştirilmesi gerektir.

2000'li yıllara girerken; bilgi toplumlarının meydana geldiği, hızlı teknolojik gelişmelerin olduğu, dünyada siyasal, sosyal ve ekonomik değişikliklerin yaşandığı ve özellikle de Türk toplumunun giderek artan ve hızla çeşitlenen ihtiyaçları da dikkate alındığında, 5 yıllık ilköğretimin bu gelişmeler karşısında yetersiz kaldığı hemen görülecektir. Nitekim IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı "özellikle kırsal kesimdeki 5 yıllık ilköğretim mezunlarının büyük çoğunluğu birkaç yıl geçtikten sonra salt okuma-yazma bilir duruma düşmektedirler" tesbitini yapmıştır. (DPT, IV. Plan s. 436). O halde 5 yıllık bir ilköğretim, birey zorunlu olarak bir üst öğretim kurumuna gitmedikçe, ulusal ekonomi açısından da uzun dönemde yeterli bir verimlilik sağlanamamaktadır. Kısaca hayata atılmayı seçen bireye üretim açısından gerekli beceriler kazandırmadığı gibi, çağdaş yeniliklere uyum sağlanmasında da yetersiz kalmaktadır.

Türkiye ile birlikte OECD'ye üye ülkeler olan ve karşılaştırma olanağı bulunan Yunanistan ve Portekiz'de de zorunlu temel eğitim süresi Türkiye'den fazladır. İlköğretimden beklenen toplumsal yararın gerçekleşebilmesi ve eğitim gören bireyin ekonomik açıdan daha verimli olmasına olanak sağlamak üzere zorunlu ilköğretim süresinin başlangıçta sekiz yıla çıkarılması zorunluluğu vardır. (BİRCAN, 1979 Milliyet 26.9)

Kalkınma Planları, kalkınmanın temel faktörlerinden birisinin "nitelikli insangücü" olduğunu vurgulamışlardır. Nitelikli insangücü yetiştirme görevi ise eğitim sistemine verilmiştir. Nitekim 1963-1990 yıllarını kapsayan ve 5 Plan dönemini içine alan 27 yıllık dönemde ilköğretim yatırımlarının toplam eğitim yatırımları içindeki payı ortalama yüzde 32.7 olmuştur. Kaldı ki 235.000 öğretmeni ve 6.9 milyon öğrencisi okulu öğretmeni ile cari eğitim bütçesinin önemli bir bölümü de ilkokullara ayrılmaktadır. Bu bakımdan 5 yıllık ilköğretimin-bir üst öğretim kurumuna devam edilmemesi halinde, -giderek işlevini yitirmesi, ayrılan kaynakları ekonomik olmaktan çıkarmaktadır. Zira hızlı bir kalkınma sürecinde bulunan ve bağımsızlıklarını ilan etmiş Orta Asya Türk Cumhuriyetleri de dahil olmak üzere bölgesinde ekonomik ve siyasal açıdan önemli bir güç olmak zorunda olan Türkiye, gerek sanayi tarım ve gerekse hizmetler sektörlerine daha nitelikli insangücü yetiştirilmesine olanak sağlayacak sekiz yıllık ilköğretimi 1970'li yılların başından itibaren uygulamaya koymalıydı. (BİRCAN, 1979) Bu bakımdan zaman açısından gecikilmiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile sekiz yıllık zorunlu eğitim 19 yıl önce 1973 yılında ön görülmesine rağmen geçen süre içinde bu gerçekleştirilmemiştir. 1990-1991 öğretim yılında ilkokuldan mezun olanların yüzde 65.5'i ortaokula devam etmektedirler. Büyük kentlerinizde ve metropollerde bu oran yüzde 85.0'ler civarına yükselmektedir. Bu durumda öncelikle büyük kentlerden başlayarak 3 yıllık bir süre içinde zorunlu sekiz yıllık ilköğretim ülke düzeyinde yaygınlaştırılabilir.

Türkiye 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun kabul edildiği 1973 yılından bu yana ortalama yüzde 5.1 gibi yüksek bir büyüme hızı gerçekleştirmiştir. Aynı dönemde, elektrik üretimini 4.2 kat, köy yolları ağını 2.0 kat, telefonu olan köy sayısını 10.0 kat artırmıştır. Kentli nüfus oranı 1973'de yüzde 30.6 iken, 1991 yılında yüzde 59.0'a yükselmiştir. Fert başına ulusal gelirin cari fiyatlarla 924.0\$'dan 1620\$'a satın alma gücü paritesine göre 1658.0 \$'dan 1990 yılında 4515.0 \$'a yükselmiştir. Kısaca temel sosyo-ekonomik göstergelerinin hepsinde önemli gelişmeler sağlanmasına karşın, zorunlu ilköğretimde yasa ile öngörülmuş değişiklikleri gerçekleştirememiştir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin yaygınlaşması ile, toplumun kültür düzeyinde iyileşmeler gerçekleşecek, tarım ve sanayi sektörlerinde daha bilgili işgücü kullanılacaktır. Böylece sanayide ilköğretim mezunu işçi yerine, sekiz yıllık ilköğretim mezunu işçi çalışacak ve ürün niteliği yükselecektir. Keza hizmetler sektörlerinde de insangücü niteliği yükseleceğinden hizmet kalitesinde iyileşmeler görülecektir. Bu bakımdan toplumun üretim sürecinde bulunan insangücü niteliklerinin yükseltilmesinde sekiz yıllık zorunlu ilköğretim önemli bir rol üstlenecektir. Ayrıca, refaha giden ortam içinde; daha bilgili, daha hoşgörülü, daha güvenli, daha sağlıklı ve daha üretken bireyler yetiştirilecektir. Kişisel ve toplumsal gelişmeye ve dünya ile bütünleşmeye daha fazla katkıda bulunacak, süresi artırılmış bir ilköğretimin günümüz koşullarında gerekliliği yadsınamaz. O halde zorunlu sekiz yıllık ilköğretim; hem daha sonraki öğretim kademelerinde ve hem de işgücü piyasasına girenlerin yaşamları boyunca onun üzerine inşa ederek kendilerini geliştirebilecekleri temel bilgi, beceri ve yetenekleri kazandıran bir öğretim kademesi olmaktadır. Bunun yurt düzeyinde zorunlu olarak yaygınlaştırılması ise insangücü niteliklerini yükseltecek ve kalkınma sürecini daha da hızlandıracaktır.

3. ZORUNLU SEKİZ YILLIK İLKÖĞRETİM UYGULAMASININ BAŞARI KOŞULLARI: ORGANİZASYON-MEKAN VE ZAMAN PLANLAMASI- PERSONEL VE KAYNAK KULLANIMI

a. 1973 - 1992 yıllarını kapsayan 19 yıllık dönemde 13 Milli Eğitim Bakanı görev yapmasına karşın, sorunun üzerine;

- * gerekli organizasyon yapılamadığı,
- * mevcut kaynakların etkili dağılımı ve
- * mekan ve zaman planlaması yapılamadığı için

gidilememiştir. Diğer yandan Milli Eğitim Bakanlığı temelde sekiz yıllık ilköğretim uygulamasını, mekan birliği olması gerektiği yönünde algılamış ve "ilköğretim okullarının yurt düzeyinde yaygınlaşması" koşuluna bağlamıştır. Oysa ki ilköğretimin her iki kademesinin aynı mekanda yapılması şart değildir. Kaldı ki büyük kentlerde yüzde 15.0, ülke genelinde de okullandırılması gereken yüzde 35.0'lık bir çağ nüfusu bulunmaktadır. Bu ise 1991 yılı itibarıyla 1.6 milyon ek 12-14 yaş grubunda bulunan çocuk demektir. Ancak köylerde 530, bin kentlerde ise 624 bin olan (okul dışından diploma alan yetişkinler dahil) ve toplam 1.1 milyon civarında çocuk, ilköğretim mezun olduğuna göre ortaokula ilk kayıt bu sayı ile

sınırlı olacaktır. Kaldı ki uygulama öncelikle kentlerden başlatılıp, 3 yıl içinde yaygınlaştırıldığında, başlangıçta okullaştırılması gereken çocuk sayısı daha da az olacaktır.

b. Burada temel sorun; kaynak ve fiziki altyapı yetersizliğinden çok, ORGANİZASYON, MEKAN ve ZAMAN PLANLAMASININ gerçekleştirilmesidir. Oysa ilköğretimin sekiz yıla çıkarılması için mutlaka sayıları 1991 itibariyle 2587 olan ilköğretim okullarının yurt düzeyinde yaygınlaşmasını beklemek gerekmez.

1973 yılından bu yana, 13 Milli Eğitim Bakanı'ndan hiçbirisi yasal dayanak olmasına karşın, CESARETLİ karar olarak, zorunlu ilköğretimi sekiz yıla çıkaran uygulamayı başlatamamıştır.

d. Oysa Bölüm 4'de görüldüğü gibi sekiz yıllık ilköğretime geçilmesinde kaynak sorunu yoktur. Sorunun çözümü ORGANİZASYON'dadır.

e. Türkiye hızla sanayileşen ve yüzde 82.0 sanayi ürünü ihraç eden bir ülke olarak, üç yıl için yılda ortalama mevcutlara ek olarak 600-700 bin çocuğa ilköğretim II. kademe (ortaokul) eğitimi verecek ve bunun için de ek kaynak ayırabilecek güçte bir ülkedir. Yeter ki organizasyon, mekan ve zaman planlaması yapılsın. Personel kullanımı etkinleştirilsin. (BİRCAN, 1990).

f. İlköğretime ayrılan yatırım kaynaklarının kullanımında ise darboğazlar bulunmaktadır. 222 sayılı Kanununa göre İl Özel İdareleri Bütçelerine ayrılan ödeneklerin büyük bir bölümü cari bütçeden yeterli ödenek verilmediği için yakacak harcamalarına, bir kısmı da eğitim dışındaki il özel idaresi yatırımlarına harcanmaktadır. Diğer yandan valilerin eğitime verdikleri önem derecesine göre, bu ödeneklerin ilköğretim yatırımı olarak, okul derslik, spor salonu, atelye vb. mekanlara dönüşmesi değişmektedir.

g. İlköğretimde öğretmenlerin bölgelerarası ve aynı bölgede kırsal-kent arasında dağılımında dengesizlikler bulunmaktadır. Ayrıca öğretmen nitelikleri arasında da farklılıklar mevcuttur. (DPT, 1991).

h. Sekiz yıllık ilköğretime geçildiğinde, birikmişlere ek olarak her yıl eğitim fakültelerinden mezun olanlarla birlikte öğretmen istihdamı konusunda kısa dönemde bir darboğazın olmaması beklenmektedir. Nitekim Bakanlık yetkilileri de bunu doğrulamaktadırlar.

Bu durumda uygulama başarısı öncelikle büyük kentlerden ve metropollerden başlamak üzere kırsal ve kırsal olarak, etkili bir ORGANİZASYONLA MEKAN ve ZAMAN PLANLAMASININ gerçekleştirilmesi ve kademeli olarak uygulamaya geçilmesi, başarı için temel koşullardır.

4. ALTERNATİF YATIRIM İHTİYAÇLARI

Alternatif A

1984 - 1991 yılları arasında yılda ortalama 1.310.000 öğrenci ilkokula başlamıştır. Aynı yıllar arasında ilkokullardan mezun sayısı ortalama 1.175.000 olmuştur. Son 7 yıldan ortalama olarak 662.000 öğrenci ortaokullara kayıt olmuştur. (Bu sayı 1991-1992 öğretilimi yılında 785.122'dir.) Bu durumda her yıl ilkokuldan mezun olan öğrencilerden yüzde 65.5'si kendi istekleri ile ortaokula başladığına göre, yıllık mezun ve yıllık yeni kayıt öğrenci tahminlerinden hareket ederek (artışlar dahil) 1992-1993 öğretim yılında 8 yıllık ilköğretimin II. kademesi (ortaokullar) için gereken kapasite hesaplanabilir.

a. 1991 - 1992 öğretim yılında beklenen ilkokul mezunu tahmini: 1.350.000

b. 1991 - 1992 öğretim yılı mezunlarında (kendi istekleri ile) beklenen ortaokula yeni kayıt sayısı: 887.000

c. Ek olarak okullaştırılması gereken kitle: 463.000

d. 1992 yılı fiyatları ile ortaokulda bir öğrencinin yıllık maliyeti ortalama 1.755.000 TL.'dir. Bu miktarın yüzde 25.0'i yatırımdan oluştuğuna göre öğrenci başına yatırım maliyeti 440.000 TL.'dir.

e. $440.000 \times 463.000 = 203.720$ milyon TL. sadece yatırım bütçesinden gerekir (ilk yıl için) Buna donanım masraflarını da eklediğimizde 275.1 milyar (arsa payı hariç) sadece yatırım için gerekir.

Alternatif B

1991-1992 öğretim yılı itibariyle 7078 ortaokulda 43.123 derslik bulunmaktadır. Bu okullardaki öğrenci sayısı toplamı ise 2.402.692'dir. (MEB, 1992)

Bu durumda her yıl 463.000 - 550.000 öğrencinin daha okullaştırılması gerekeceğinden ve bunlar için de her 40 öğrenciye bir derslik öngörürsek 11.600 ila 13.750 yeni ek dersliğe ihtiyaç vardır. Bir dersliğin ortalama 50 m² x 2.500.000 (m² birim maliyet) = 125.000.000 TL. bir dersliğin maliyeti olur. Donatımla birlikte, $169.000.000 \times 11.600 = 1.960.4$ milyar TL. her yıl yatırım yapılması gerekmektedir. İkili öğretim olarak düşünüldüğünde 980.2 milyar TL. yatırım harcaması gerekmektedir.

Sonuç olarak, ek öğrenci kapasitesi yaratmak için mevcutlara ek olarak en az üç yıl süre ile 275.1 milyar TL. ila 1.9 trilyon TL. (yeni alınacaklara tekli eğitim verilmesi şartı ile) yatırım harcaması yapılması gerekmektedir. Bu rakamlar 28 trilyon

civarında olan 1992 konsolide bütçe yatırımları içinde önemli miktarlar değildir. Kısaca bu kaynaklar ayrılabilir. Önemli olan bu kaynakları (fizik ve insan kaynakları) etkili bir organizasyonla kullanma becerisini göstermektedir.

5. SEKİZ YILLIK İLKÖĞRETİMİN FINANSMAN MODELİ

Modeli kısaca herhangi bir işin başarılmasında izlenecek ve öngörülen işlemler dizisi olarak tanımlayabiliriz. Ancak ilköğretimde mevcut finansman modeline işlerlik kazandırılmasının gereği açıktır.

Yatırım bütçesinin ortalama yüzde 32.7'si toplam eğitim bütçesinin (MEB + YÖK) ise yüzde 41.5'i ilköğretime ayrılmaktadır.

— Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildiğinde bu pay artan öğrenci sayısına paralel olarak öncelikle verilmek durumundadır. Bu bakımdan, öğrenci başına, her yıl, sekiz yıllık ilköğretim maliyetleri hesaplanarak, cari ve yatırım bütçelerinden gereken ödenek ayrılmalıdır. Kısaca ilgili kuruluş, Maliye ve DPT'ye gerekli argümanlarla giderek bütçesine zorunlu eğitim için gerekli ödeneği koydurmalıdır.

— 222 sayılı Yasa ile il özel idarelerine aktarılan ödeneklerin mutlaka ilköğretim amacıyla harcanması sağlanmalıdır.

— Halk katkıları özellikle, arsa sıkıntısının büyük boyutlarda olduğu metropollerle, büyük şehir merkezlerinin de bir seferberlikle yönlendirilmelidir. (1980-1989 döneminde sabit fiyatlarla 1.3 trilyonluk halk katkılarının büyük bölümünün ilköğretim için yapıldığı unutulmamalıdır.)

— Sekiz yıllık zorunlu eğitim için 3418 sayılı Kanuna göre elde edilen eğitim gelirlerinden belli bir payın zorunlu ilköğretime verilmesi sağlanmalıdır. Böylece ek kaynaktan kullanım olanağı genişletilmelidir.

— Yörel yönetimlerin (belediyeler, il özel idareleri) ilköğretime yerel olarak katkıda bulunmaları sağlanmalıdır.

— İlköğretim kurumlarının kantinleri belli bir sistemle kiraya verilerek, elde edilecek gelirlerin okullara harcanması sağlanmalıdır. Keza kentlerde, öğrenci servis hizmeti veren firma gelirlerinin yüzde 2'sinin okullara vermesi sağlanabilir. (nitekim bazı firmalar, koruma dernekleri aracılığı ile fakir öğrencileri parasız taşımaktadırlar. Okula katkıda bulunabilirler.)

— İlköğretim Fonu oluşturulmalıdır. Şu anda parasal olarak aktif olan 71 çeşitli fon bulunmaktadır. Bu fonların gelirlerinden yüzde 5'lik meblağların ilköğretim Fo-

nuna aktarılması, hem kullanımda etkinlik sağlayacak hem de ilköğretimin altyapı sorunlarının kısa sürede çözülmesine katkıda bulunacaktır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de yasa ile öngörülmesine rağmen, kanımızca yanlış yorumlama sonucu cesaret edilerek uygulanamayan sekiz yıllık ilköğretim artık yurt düzeyinde uygulanmalıdır. Kaynağımız, insan gücümüz vardır. Eksik olan, büyük şehirlerle metropollerdeki altyapı yetersizliğidir. Bu ise, program, ilköğretim fiziki altyapı seferberliği, zaman ve yatırım planlaması, hızlı okul yapımı kampanyası ile çözülebilecek bir meseledir.

Kısaca, doğru zamanda, doğru olanı yaparak ve doğru insangücünü doğru yerde kullanarak gerçekleştirilecek bir STRATEJİK İLKÖĞRETİM PLANLAMASI SONUCUNDA etkili bir ORGANİZASYONLA SEKİZ YILLIK İLKÖĞRETİM KADEMELİ OLARAK HEMEN UYGULANABİLİR.

Öneriler

— Şehir merkezlerindeki ortaokulların yüzde 44.0'ü, ilkokulların ise yüzde 29.0'u normal öğretim yapmaktadır. Başlangıçta altyapı tamamlanıncaya kadar bu okullar da ikili öğretime çıkarılarak buralardaki kapasiteden yararlanılmalıdır.

— Kırsal kesimde ise ortaokulların sadece yüzde 25.0'i ikili öğretim yapmaktadır. Öğrenci taşıma sistemi ile buralardaki kapasiden de yararlanılabilir. Öğrenim haritaları mutlaka çıkarılarak sistemin etkin olarak çalışması sağlanmalıdır.

— İlkokulun hem ilkokul ve hem de ortaokul olarak kullanılması durumunda, yine de yer bulunmazsa, öğrenciler en yakın okullara taşınabilir. Bazı metropollerde, arsa sıkıntısı nedeniyle, şehir dışında eğitim kampüsleri kurulabilir. Öğrenciler buralara taşınabilir. (Kırsal kesimde yapıldığı gibi) Bazı ortaöğretim kurumlarının da burada inşa edilmesi ile, dersane, atölye, laboratuvar, spor salonu, kafeterya gibi tesislerin ortak kullanılabilceği bir "eğitim kampüsü" oluşturulabilir. Böylece hem eğitimin kalitesi yükselecek ve ikili öğretimden tekli sisteme geçilebilecektir.

— Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim yerleşinceye kadar öğrencileri ve kırsal kesimdeki velileri yönlendirmek bakımından bazı teşvik politikaları yürürlüğe konulmalıdır. (Öğrencilere ulaşım, gıda, kitap, kırtasiye yardımı yapılması vb. gibi)

— Sekiz yıllık ilköğretim için özellikle şehirlerde arsa, bina bağışlayacak veya okul donatacak müteşebbis veya şahıslara vergi kolaylıkları sağlanmalı ve bu tür bağış yapanlar, radyo ve TV'den kampanya çerçevesinde açıklanarak teşvik edilmelidir.

- Şehir merkezlerinde, başlatılacak 3-4 yıl süreli okul yapma kampanyası ile:
- Erken iş bitiren, müteahhitlere prim verilmeli,
- Kat çıkmaya müsait okullara kat ilavesi yapılmalı,
- Arsası müsait olan okullara ek binalar yapılarak kapasite artırılmalı.
- Okul yapma kampanyasını kamuoyuna duyurmalı ve katılımı sağlamak üzere tanıtımı özel bir firmaya ihale edilmelidir. Zira başarıda konuyu kamu oyunun sahiplenmesi önemli bir etkidir.
- Öğretmenlerin ek ders ücretleri yükseköğretimde olduğu gibi günün rayiçlerine göre yükseltilmelidir. Böylece şehir merkezlerinde öğretmenlerin görev yaptıkları okullar dışında da ihtiyaç olan okullarda ek ders ücreti ile görevlendirilmeleri teşvik edilmelidir.
- İlköğretim okulları programları yenileştirilmelidir. (Örneğin bu okulların iş ve teknik dersi programları mevcut yapı ile uyumlu değildir).
- Ders araç ve gereç eksiği olan okulların bu ihtiyaçları süratle giderilmelidir.
- İlköğretim Genel Müdürlüğü ve APK birimleri eğitimciler yanında, planlamacı, ekonomist ve işletmeci gibi uzmanlık alanlarında görev yapan personelle takviye edilmelidir.
- Okullar personel yönetici ve mekan kullanımını bakımından yeni yapıya uygun görevler üstlenmelidirler.

KAYNAKLAR

- BİRCAN İ., (1979), *Neden Sekiz Yıllık Eğitim*. Milliyet Gazetesi 26.9.1979.
- BİRCAN İ., (1989) *Eğitimde Maliyet ve Harcamalar*, DPT. Ankara
- BİRCAN İ., (1990), *GAP Yöresinde Vasıflar İşgücü Yetiştirme Faaliyetlerinin Organizasyonu*, İİBK. s. 66 (GAP Yöresinde gelecekte Vasıflı İşgücü Sorunu ve Çözüm Önerileri Sempozyumu) Şanlıurfa Nisan 1990.
- BİRCAN İ., (1991), *Stratejik Planlama ve Eğitimde Yeni Finansman Modelleri*. A.O. Eğ. Bil. Fak. 1 Eğitim Bil. Sempozyumu.
- BİRCAN İ., (1991) *Türk Eğitim Sisteminde Yerinden Yönetim Modelleri*, Türk İdare Dergisi Sayı. 391.

BÜLBÜL S., (1990) Okuryazarlık Eğitim ve Temel Öğrenme İhtiyaçları,
MEB-UNICEF.

BÜLBÜL S. (1990) Dünya'da ve Türkiye'de Okuma-Yazmazlık Sorunu, Ankara.

DPT, (1990), VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı.

— (1990), (1990-1994) Türkiye'de Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim Politikaları Çalışmaları Raporu.

TOBB - (1990), Planlı Dönemde Rakamlarla Türkiye Ekonomisi. Ankara.

TÜSİAD - (1990) Türkiye'de Eğitim. Sorunlar ve Değişme Yapısal Uyum Önerileri. İstanbul.